Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Р4 р 132/2015
09.09.2015. године
Б е о г р а д

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Предрага Трифуновића, председника већа, Звездане Лутовац и Јелене Боровац, чланова већа, у ванпарничном поступку предлагача Д.О. из К., чији је пуномоћник М.Ћ.М., адвокат у К., поводом захтева ради заштите права на суђење у разумном року, у седници већа одржаној 09.09.2015. године, донео је

Р Е Ш Е Њ Е

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољен захтев за заштиту права на суђење у разумном року предлагача Д.О., којим је тражено да се утврди да му је повређено право на суђење у разумном року у парничном поступку пред Основним судом у Крагујевцу у предмету П1 7143/10 и у предмету пред Апелационим судом у Крагујевцу Гж1 бр. 243/14.

Врховни касациони суд **СЕ ОГЛАШАВА СТВАРНО НЕНАДЛЕЖНИМ** за поступање по захтеву предлагача Д.О. за заштиту права на суђење у разумном року, у извршном предмету пред Првим основним судом у Београду И 5865/14 и **УСТУПА СЕ** захтев у том делу Вишем суду у Београду на надлежност.

О б р а з л о ж е њ е

Предлагач Д.О. је поднео Врховном касационом суду 24.07.2015. године захтев за заштиту права на суђење у разумном року у поступку који се води пред Основним судом у Крагујевцу у предмету П1 7143/10 и у предмету пред Апелационим судом у Крагујевцу Гж1 243/14 и у извршном предмету пред Првим основним судом у Београду И. 5865/14. У захтеву је тражио да се утврди да му је повређено право на суђење у разумном року у парничном поступку пред Основним судом у Крагујевцу у предмету П1 7143/10 и у предмету пред Апелационим судом у Крагујевцу Гж1 243/14 као и у извршном предмету пред Првим основним судом у Београду И. 5865/14, да се одреди рок у коме ће Први основни суд у Београду у предмету И 5865/14 окончати извршни поступак и донети одлуку и да му се одреди примерена накнада нематеријалне штете због повреде права на суђење у разумном року у износу од 100.000,00 динара, као и да му се накнаде трошкови овог поступка. У захтеву се, поред осталог, наводи да је предлагач у својству тужиоца покренуо наведени поступак подношењем тужбе Основном суду у Крагујевцу дана 30.07.2010. године, те како се ради о парници из радног односа, а предлагач својим радњама није допринео неоправданом одуговлачењу поступка, а извршни поступак није окончан, то подноси овај захтев.

Поступајући по захтеву предлагача у смислу члана 8а и 8б Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС" бр. 116/08, ... 101/13), Врховни касациони суд је на основу садржине захтева утврдио:

Пред Основним судом у Крагујевцу вођен је парнични поступак по тужби тужиоца, овде предлагача. Првостепени суд је донео пресуду П1 7143/10 дана 22.11.2013. године, на коју је изјављена жалба, те су списи предмета достављени Апелационом суду у Крагујевцу који је пресудом Гж1 243/14 од 06.05.2014. године одбио жалбу и потврдио првостепену пресуду. Извршни поверилац, овде предлагач, је дана 13.06.2014. године поднео Првом основном суду у Београду предлог за извршење на основу правноснажне пресуде, те је првостепени суд решењем И 5865/14 од 04.07.2014. године одбио предлог за извршење као неоснован, против кога је извршни поверилац, овде предлагач, дана 22.07.2014. године поднео приговор.

Одредбом члана 8а. став 1. Закона о уређењу судова је прописано да странка у судском поступку која сматра да јој је повређено право на суђење у разумном року, може непосредно вишем суду поднети захтев за заштиту права на суђење у разумном року. Према ставу 2. захтевом из става 1. овог члана може се тражити и накнада за повреду права на суђење у разумном року.

Према члану 8б став 1. истог закона, ако непосредно виши суд утврди да је захтев подносиоца основан, може одредити привремену накнаду за повреду права на суђење у разумном року и одредити рок у коме ће нижи суд окончати поступак у коме је учињена повреда права на суђење у разумном року.

Из претходно цитиране одредбе члана 8б јасно произлази да се захтев за повреду права на суђење у разумном року може поднети суду само ако поступак није правоснажно окончан у ком случају ће непосредно виши суд, кад утврди повреду права, одредити рок у коме ће поступајући суд, окончати поступак и предузети друге мере законом предвиђене.

У конкретном случају део захтева предлагача се односи на парнични поступак у коме предлагач као тужилац тражи да му се утврди повреда права на суђење у разумном року и који је правноснажно окончан и то пре подношења захтева за заштиту права на суђење у разумном року. Поступак је правноснажно окончан пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 бр. 243/14 дана 06.05.2014. године, а захтев за заштиту права на суђење у разумном року поднет је 24.07.2015. године.

У ситуацији када је поступак правоснажно окончан пред судом, предлагач не може више тражити од суда да утврди да му је повређено право на суђење у разумном року, нити накнаду за повреду тог права, јер такав захтев није дозвољен. Сврха захтева за заштиту права на суђење у разумном року је да се убрза поступак и одреди примерена накнада као вид сатисфакције, уколико се утврди да је дошло до повреде права на суђење у разумном року.

На основу свега изложеног, Врховни касациони суд је, у складу са одредбом члана 8а и 8в Закона о уређењу судова и члана 18. став 1. Закона о ванпарничном поступку, одлучио као у изреци у ставу првом.

Како се захтев предлагача односи и на извршни поступак који се води пред Првим основним судом у Београду И 5865/14, то је Врховни касациони суд применом члана 8а Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС" бр. 116/08, ... 101/13), нашао да је за поступање у овом делу захтева предлагача надлежан Виши суд у Београду, налазећи да се у овом делу захтев односи на извршни поступак који се води пред Првим основним судом у Београду, па се зато Врховни касациони суд огласио стварно ненадлежним и предмет доставио Вишем суду у Београду као стварно надлежном на даљи поступак.

Применом члана 8а Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС" бр. 116/08, ... 101/13), Врховни касациони суд налази да је за поступање у овој правној ствари стварно надлежан Виши суд у Београду.

Право на заштиту у погледу тзв. "разумног рока" као дела права на правично суђење (конвенцијско право из члана 6. Европске конвенције) људског и мањинског права из чл. 32. и 36. Устава у вези члана 89. Закона о Уставном суду остварује се пред Европским и Уставним судом по правилу када је поступак пред редовним судовима окончан и када су исцрпљена остала правна средства. По члану 8а, 8б и 8в Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова то право се остварује и пред редовним и специјализованим судом (Привредним апелационим) када је поступак у току.

Из садржине члана 8а, 8б и 8в Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова произилази да се у циљу поштовања "разумног рока" и краћег трајања незавршених судских поступака (па и извршног поступка као дела грађанско-парничног поступка) може "непосредно вишем суду" поднети захтев за заштиту права (први захтев) и тражити накнада за повреду права (примерена накнада). Први захтев је по својој правној природи притужбени, контролни (надзорни). У упоредном праву одлуку о њему доноси председник суда или специјализовано тело које се формира на нивоу судске управе или организационо виши суд, јер суштински представља акт судске управе у односу на нижи суд. То треће решење прихватио је Закон о уређењу судова па је одлучивање о том захтеву поверио непосредно вишем суду по правилу о судској организацији.

Закон о извршењу и обезбеђењу није предвидео жалбу као правни лек у извршном поступку (нема надлежности ни вишег, а ни апелационог суда). Извршни поступак је по својој природи најближи ванпарничном поступку па како је виши суд надлежан у жалбеном поступку за ванпарничну материју (члан 23. став 2) и за питања унутрашњег уређења судова, то је у овој врсти поступака (разумни рок) по аналогији надлежан виши суд "као непосредно виши" за основни (члан 15. став 3).

У конкретном случају захтев се односи на извршни поступак који се одвија пред Првим основним судом у Београду, па се зато Врховни касациони суд

огласио стварно ненадлежним и предмет доставио Вишем суду у Београду као стварно надлежном суду, на даљи поступак.

У конкретном случају, поступак поводом кога предлагач тражи заштиту права на суђење у разумном року налази се пред Првим основним судом у Београду и односи се на извршни поступак, те је стога као непосредно виши суд у односу на тај суд, а ради одлучивања поводом захтева ради заштите права на суђење у разумном року надлежан Виши суд у Београду.

На основу изнетог, применом члана 15. став 1., у вези члана 17. Закона о парничном поступку, на основу члана 30. став 2. Закона о ванпарничном поступку, а који се примењује на основу члана 8в Закона о уређењу судова, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци у ставу другом.

Председник већа - судија
Предраг Трифуновић,с.р.